

ОПРЕДЕЛЕНИЕ

№ 3161

гр. София, 21.06.2024 г.

**ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД, 2-РО ГРАЖДАНСКО
ОТДЕЛЕНИЕ 2-РИ СЪСТАВ**, в закрито заседание на пети юни през две
хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: Пламен Стоев

Членове: Здравка Първанова
Розинела Янчева

като разгледа докладваното от Розинела Янчева Касационно гражданско дело
№ 20238002104462 по описа за 2023 година

Производството е по чл. 288 ГПК.

Образувано е по касационна жалба вх. № 17616/12.08.2022 г., подадена от В. С. С., чрез адвокат М. И., срещу решение № 920 от 23.06.2022 г. по гр. д. № 3789/2021 г. на Софийски апелативен съд, с което е потвърдено решение № 265837 от 21.09.2021 г. по гр. д. № 5478/2020 г. на Софийски градски съд в обжалваната пред въззивния съд част – за осъждане на В. С. С. да заплати поотделно на В. Н. П. и А. Г. Х., на основание чл. 45, във вр. с чл. 52 ЗЗД, сума от по 8 000 лв., като обезщетение за неимуществени вреди от клевета, разпространена на 11.02.2020 г. в предаването „Сутрешен блок“ на БНТ, ведно със законната лихва върху тези суми от 11.02.2020 г. до окончателното им изплащане.

Въззивният съд е съобразил, че пред първоинстанционния съд са предявени от В. Н. П. и А. Г. Х. срещу В. С. С. субективно съединени искиове с правно основание чл. 45 ЗЗД - за заплащане на сумата от по 25 001 лв. на всеки от ищите, представляваща обезщетение за неимуществени вреди вследствие на деликт, извършен на 11.02.2020 г. Твърди се в исковата молба, че на посочената дата, в предаването „Сутрешен блок“ по БНТ е участвал ответникът (председател на политическа партия и към онзи момент зам. председател на Народното събрание), като след споделяне на възгледите си по политики, е засегнал и въпросите за корупцията в страната и чужбина. В изложението си по последната тема С., изказвайки вижданията си относно наличието на корупция в журналистическото съсловие, е бил запитан от водещата дали знае за корумпиран журналист в България, на който въпрос е отговорил с думите: „А. наистина ли не знаете?“ и последвало: „Ето ви го един А. Х., ето ви го един В. П.. Какви са тези, на които им е казано на 15-и декември цялата история на Н. за престъпната схема на Б. с ощетяване на държавата със стотици милиони, и те са си мълчали!? Аз бих пратил прокуратурата при тях, да ги разпита.“, а също и: „Има закон, има

Наказателен кодекс. Всеки, който знае за престъпление, е длъжен да докладва на съответните институции. Защо не са го направили?“. Ищците твърдят, че ответникът е повторил горните обвинения в последващи негови публични изявления пред други медии, като са посочени „коментар“ от същата дата (11.02.2020 г.) пред сайта „ПИК“, при участие в публицистично предаване „Плюс-минус“ по Нова ТВ от 13.02.2020 г., в публично изявление в Народното събрание на 14.02.2020 г., в интервю пред „ПИК ТВ“ от 17.02.2020 г. и на страницата на сайта на „ПИК“ от 17.05.2020 г. Тези изяви на В. С. са гледани и четени от множество лица - зрители или читатели, пряко или на запис, и според ищците осъществяват съставите на обида (казване и извършване на нещо унижително за честта и достойнството, по смисъла на чл. 146 НК - всички фактически твърдения за прояви на корупция, като крайно осъдително поведение в актуалната правна и обществена среда) и клевета (разгласяване на позорно обстоятелство и приписване на престъпление - чл. 147 НК). П. и Х. твърдят още, че с цитираните изрази ответникът умишлено и преднамерено ги е увредил, като им е нанесъл неимуществени вреди, изразяващи се в отрицателни последици върху личността, честта, включително професионалната им дейност, тъй като и двамата са водещи и разпознаваеми журналисти в национална електронна медия, и за тях - като водещ на публицистично предаване, отразяващо актуалните събития в страната (вкл. и политическите такива) и директор на редакция „Новини, актуални предавания и спорт“ в телевизия БТВ - са от изключителна важност доброто им име и безупречната професионална репутация. От своя страна, В. С. оспорва исквете, като твърди, че при публичната му изява в процесното предаване не е осъществен нито един от елементите на фактическия състав на непозволеното увреждане. Сочи, че в посоченото предаване не е обиждал и клеветил съзнателно, целенасочено и преднамерено ищците, както и не е изрекъл по повод на същите, че са „корумпирани телевизионни водещи“; не е изричал по отношение на тях каквито и да е фактически твърдения, а единствено своето лично оценъчно мнение, като се позовава на правото си на изразяване на лично мнение, прогласено в чл. 39 – чл. 41 КРБ и чл. 10 КЗПЧОС. Оспорва и размера на претендираните обезщетения.

Софийски апелативен съд е визирал, че за да е налице непозволено увреждане, следва да са осъществени следните кумулативно дадени елементи от фактическия състав на чл. 45, ал. 1 ЗЗД: противоправно деяние (действие или бездействие), извършено виновно от ответника, претърпени вреди и причинно-следствена връзка между противоправното деяние и вредите. Изложил е, че свободата на словото е прокламирана в чл. 10, пар. 1 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи (КЗПЧОС), според който всеки има право на свобода на изразяването на мнения; това право включва свободата на всеки да отстоява своето мнение, да получава и да разпространява информация и идеи без намеса на държавните власти. Ограниченията на свободата на словото са лимитативно изброени в чл. 10, пар. 2 КЗПЧОС, според който свободата на словото, доколкото е съпроводена със задължения и отговорности, може да бъде обусловена от процедури, условия, ограничения или санкции, които са предвидени от закона и са необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност, териториалната цялост, за предотвратяване на безредици или на престъпления, за защитата на здравето и морала, както

и на репутацията или на правата на другите, за предотвратяване изтичането на секретна информация или за поддържане на авторитета и безпристрастността на правосъдието. Свободата на словото има своята регламентация и в чл. 39 КРБ, според който всеки има право да изразява мнение и да го разпространява чрез слово - писмено или устно, чрез звук, изображение или по друг начин, като това право не може да се използва за накърняване на правата и доброто име на другото. Според разпоредбите на чл. 10, пар. 2 КЗПЧОС, чл. 39, ал. 2, чл. 40, ал. 2 и чл. 41, ал. 2 КРБ свободата на словото не е абсолютна. Тя се разпростира до граници, преминаването на които засяга други основни човешки права и свободи, каквито са правата на лично достойнство, чест, добро име и неприкосновеност на личния и семеен живот. Колизията между свободата на словото и засягането чрез упражняването ѝ на правата и доброто име на гражданите чрез поставените граници в горепосочените правни норми може да бъде решена само след конкретна преценка по всеки отделен случай, при съпоставяне и намиране на справедливия баланс между правото на свободно изразяване на мнение, обществения интерес (правото на информираност на обществото) и необходимостта от защита на личните права на чест, достойнство и добро име. Разпоредбата на чл. 10, пар. 1 КЗПЧОС не дава право да се разпространяват неверни факти, нито да се засяга достойнството на други лица, а осигурява свободната оценка на фактите и възможността тя да се отстоява. Рамките, до които се простира тази свобода, се определят от възможността да бъдат засегнати неоправдано честта и достойнството на гражданите. Допустимата критика по отношение на публичните личности, и в частност на политиците и журналистите, е с по-широки граници - колкото по-известна е една личност, включително политик или журналист, толкова повече намеса в частноправната си сфера се налага да понася. Обществеността има право да бъде информирана за действията и постъпките на този, комуто се е доверила да представлява интересите ѝ и да я информира. Поради това политиците, още повече лидерите от тях, следва да понасят засиления интерес и да търпят повече укори, включително с надхвърлящи добрия тон изразни средства. Въззивният съд се е позовал и на практика на ВКС по чл. 290 ГПК относно справедливия баланс между свободата на словото и правото на лични чест, достойнство и добро име на политиците и видните общественици, която практика е синхронизирана с практиката на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ). Посочил е в тази връзка, че ЕСПЧ приема в своята практика, че свободата на словото, като една от основите на демократичното общество, се прилага не само към „информация“ или „идеи“, които се възприемат благосклонно или на които се гледа като на безвредни или с безразличие, но също и към такива, които засягат, шокират или смущават (дело Хендисайд срещу Обединеното кралство). В решенията по делото Лингенс срещу Австрия и по делото Обершлик срещу Австрия е разгледан справедливият баланс между свободата на словото, в контекста на правото на обществото да бъде информирано, и защитата на репутацията на гражданите, както и границите на допустимата критика по отношение на политиците в това им качество, които са приети за по-широки, отколкото за частните лица: „За разлика от последните, политикът съзнателно и неизбежно се излага на близко наблюдение на всяка негова дума и действие както от журналистите, така и от цялото общество. Следователно, той трябва да проявява по-висока степен на

толерантност, особено когато сам прави публични изявления, допускащи критика“. Същевременно е посочено, че чл. 10, пар. 2 КЗЧПОС дава възможност за защита репутацията на другите, т.е. на всички, вкл. на политиците, дори когато те не действат като частни лица, като в тези случаи изискванията за такава закрила трябва да се преценяват във връзка с интересите на откритата дискусия по политически въпроси. Направено е разграничение между изразяване на фактически твърдения и оценки (мнения), като е посочено, че докато съществуването на фактите може да бъде доказано, истинността на оценъчните съждения не се поддава на доказване и поставянето на изискване за доказване истинността на оценъчни съждения нарушава самата свобода на изразяване на мнение, която е съществен елемент на правото, гарантирано от чл. 10 КЗЧПОС. В решението си от 14 февруари 2008 г. по делото Р. И. срещу България, Пето отделение на ЕСПЧ е посочило, че чл. 10 КЗЧПОС все пак не гарантира изцяло неограничена свобода на изразяване дори по отношение на печатното покритие на въпроси от особено обществено значение и политически фигури. Според пар. 2 на чл. 10, упражняването на тази свобода се придружава от „задължения и отговорности“, които придобиват значение, когато става въпрос за атака срещу репутацията на именити личности и подценяване „правата на други“.

Софийски апелативен съд е приел в решението си, че в конкретния случай, с изказването си в предаването по БНТ, В. С. е извършил клевета спрямо ищците, като е осъществил противоправно поведение, изразяващо се в осъществяване на един от посочените състави на престъпление в НК - този на чл. 147, ал. 1, предл. второ НК, и в частност изпълнителното деяние „припише престъпление“ корупция. Визирал е, че терминът „корупция“ е легален и се съдържа в чл. 3, ал. 1 ЗПКОНПИ, и гласи, че „корупция по смисъла на този закон е налице, когато в резултат на заеманата висша публична длъжност лицето злоупотребява с власт, нарушава или не изпълнява служебни задължения с цел пряко или косвено извличане на наследваща се материална или нематериална облага за себе си или за други лица“, и по своя наказателен смисъл представлява престъпленията даване или взимане на подкуп, прогласени в чл. 301 и съответно чл. 304 НК. Според съда приписването на посоченото престъпление е осъществено чрез няколко изказвания (отговори на въпроси и задаване на риторични такива) на ответника по исковата молба, които в стилистическата, логическата и смисловата им свързаност и последователност недвусмислено сочат, че ищците А. Х. и В. П. са корумпирани, а причината за това е твърдението на ответника, че умишлено и преднамерено не са дали незабавно гласност и на практика са затаили сведения, дадени им от трето лице, за извършени престъпления. Софийски апелативен съд е изложил, че за да достигне до този извод, е анализирал подробно записите, приложени по делото, въз основа на които е изготвена и техническата експертиза, от които се установява, че в разговора с водещата ответникът С. й задава риторичен въпрос: „Или смятате, че телевизионните водещи не са корумпирани?“; следват отговорът на водещата, че не знае за такива журналисти, и въпросът дали той знае, на който ответникът отговаря дословно: „Ето Ви го един А. Х.. Вижте, с имена говоря. Ето Ви го един В. П.. Сега ме гледате и в погледа Ви говори: „Ма, що казвате имена на мои колеги?“. Според въззивния съд внушението и смисълът на тези реплики от страна на В. С. е, че има корумпирани журналисти и ако тя не

знае за такива, той ѝ казва, че такива са именно ищците по делото. Съдът е приел, че с тези си изказвания ответникът е приписал престъпление на двамата журналисти, изразяващо се в това, че срещу лична полза или облага умишлено не са дали гласност на подаден им от трето лице сигнал за извършвани престъпления и не са сезирали прокуратурата за тази информация. Същевременно въззивният съдебен състав е приел, че в производството няма наведени твърдения и не са събрани доказателства, че ищците са признати за виновни за извършване на корупционни действия, за престъплението подкуп или за лично укривателство, или да има висящи наказателни производства.

Въз основа на горното, съдът е заключил, че поради нарушаване на справедливия баланс между свободата на изразяване на мнение и правото на чест и достойнство, в контекста на правото на обществото да бъде информирано по всички обществено значими въпроси, поведението на В. С. в процесното предаване е в нарушение на чл. 10, пар. 2 КЗПЧОС, чл. 39, ал. 2 и чл. 32, ал. 1 КРБ и поради това е противоправно. Намерил е за осъществени и останалите елементи от фактическия състав на чл. 45, ал. 1 ЗЗД: ищците са претърпели неимуществени вреди - болки и страдания от изказването на ответника, уронващи доброто им име в обществото и сред колегите, посочени при излагане на фактическата страна на казуса, които са в причинно-следствена връзка с противоправното поведение на ответника; презумпцията за виновност на деликвента по чл. 45, ал. 2 ЗЗД не е оборена от носещия тежестта за това ответник.

Съдът е посочил, че обезщетението за неимуществени вреди при деликт се определя от съда по справедливост за всеки конкретен случай, в съответствие с правилото на чл. 52 ЗЗД и ППВС № 4/23.12.1968 г. Като е съобразил силата, продължителността и интензивността на търпените болки и страдания, по-силни през първите дни след неправомерното увреждане, отражението им върху психиката на ищците, обстоятелството, че последните се усещат с уронена репутация както сред журналистическата гилдия, така и в обществото, съдът е счел всеки от исковете за основателен за сумата от 8000 лв. За да обоснове този справедлив размер на обезщетение, съдът е съобразил и че и двамата ищци са публични личности, журналисти, единия от които – Х., в процесния период е водил публицистично предаване в ефира на БТВ, с ежедневно делнично присъствие пред екрана, а П. е бил директор на отдела „Новини, актуални предавания и спорт“ в същата телевизия.

Жалбоподателят счита решението на въззивния съд за неправилно – незаконосъобразно, необосновано и постановено при съществени нарушения на съдопроизводствените правила.

На първо място, в изложението по чл. 284, ал. 3, т. 1 ГПК са формулирани въпросите: 1. Следва ли ищецът в исквата си молба, с която се претендират неимуществени вреди вследствие на обидни и клеветнически твърдения, излъчени по телевизията, да конкретизира изпълнителните деяния на деликвента, като посочи конкретно думите, фразите, изразите, изреченията и пр. словесни форми, с които е обективизирано всяко едно от твърдените неправомерни деяния (обида и клевета); 2. Длъжен ли е съдът да изиска от ищеца по иск с правно основание чл. 45 и сл. ЗЗД, във вр. с чл. 146 и чл. 147 НК (неправомерно увреждане вследствие на нанесени обиди и/или клевети), да посочи от кои конкретно изрази и действия на ответника е засегнат; 3. Длъжен ли е съдът по дела, по

които се претендират неимуществени вреди вследствие на обидни и клеветнически твърдения, излъчени по телевизията, да посочи и разграничи кои изрази и оценки счита за обидни и кои - за клеветнически.

Жалбоподателят твърди, че по тези въпроси въззивното решение противоречи на практиката на ВКС, обективизирана в: решение № 167/26.09.2016 г. по н. д. № 742/2016 г., III н. о., решение № 85/23.03.2012 г. по гр. д. № 1486/2011 г., IV г. о., решение № 439/20.01.2016 г. по гр. д. № 2773/2015 г., IV г. о., решение № 164/30.06.2016 г. по гр. д. № 5255/2015 г., IV г. о., решение № 12/06.02.2013 г. по гр. д. № 449/2012 г., III г. о. Намира въпросите и от значение за точното прилагане на закона и за развитието на правото.

На второ място, В. С. визира основания за допускане на касационно обжалване по чл. 280, ал. 1, т. 1 и т. 3 ГПК по въпросите: 1. Може ли деликвентът/деецът да осъществи престъпния състав/деликта по чл. 147, ал. 1, предл. второ НК - клевета, като „припише престъпление“ (втората форма на изпълнителното деяние на състава на престъпление/деликт по чл. 147, ал. 1 НК) на трето лице/а, което не съставлява престъпление, предвидено в Наказателния кодекс; 2. За да е налице втората форма на изпълнителното деяние на състава на престъплението/деликта клевета по чл. 147, ал. 1 НК, следва ли винаги да е налице фактическо твърдение от страна на дееца/деликвента, че друго лице/а е извършило някакво конкретно посочено престъпление, предвидено в Наказателния кодекс, което то в действителност не е извършило, или е възможно приписаното да не съставлява престъпление, предвидено в Наказателния кодекс; 3. Следва ли деецът/деликвентът, осъществяващ състава по чл. 147, ал. 1, предл. второ НК - клевета, да изложи твърдения за трето лице, съдържащи факти за обективните и субективните признаци от състав на престъпление, предвиден в особената част на НК, т.е. носещо присъщите му свойства на общественноопасно, наказуемо и противоправно деяние, извършено виновно; 4. За да е налице съставът на клевета по чл. 147, ал. 1, предл. второ НК, следва ли изложената от дееца/деликвента информация да обхваща достатъчен обем от твърдения за факти и обстоятелства, които да могат да бъдат подведени под признаците на съответното престъпление, предвидено в особената част на НК, или е достатъчно деецът/деликвентът да изложи само твърдения, съждения или изводи за укоримо поведение от страна на пострадалите/на клеветените.

С. се позовава на решение 464-81-1 и решение 80-98-1 на ВС, както и на следната практика на ВКС: решение № 206/11.03.2019 г. по н. д. № 823/2018 г., II н. о., решение № 304/07.07.2011 г. по н. д. № 1610/ 2011 г., III н. о., решение № 167/26.09.2016 г. по н. д. № 742/2016 г., III н. о., определение № 474/30.05.2019 г. по гр. д. № 1545/2019 г., IV г. о. по н. д. № 823/2018 г., II н. о.

На следващо място, относно въпроса: Следва ли деецът/деликвентът, извършващ състава на клевета по чл. 147, ал. 1, предл. второ НК, да заяви обективно и ясно факти и/или обстоятелства, които да могат да бъдат подведени под признаците на конкретно престъпление, или тези факти, и без да бъдат обективно заявени, могат да бъдат изведени чрез предположения, асоциации, интерпретации или други форми на субективна психическа дейност на извършителя, се визира основание за допускане на касационно обжалване по чл.

280, ал. 1, т. 1 ГПК, предвид разрешаването му от въззивния съд в противоречие с практиката на ВКС (решение № 299/08.08.2012 г. по н. д. № 679/2012 г., определение № 997/26.10.2017 г. по гр. д. № 531/2017 г., IV г. о., решение № 272/28.08.2015 г. по н. д. № 596/2015 г., III н. о.).

На четвърто място, жалбоподателят счита, че от значение за точното прилагане на закона и за развитие на правото се явява въпросът: Какви са пределите на поносимата от известните журналисти критика; следва ли известните журналисти да търпят по-широка граница на критика.

Във връзка с горния въпрос са поставени и следните „злободневни въпроси“: Как възприема българският съд затаяването на истината от страна на двама известни журналисти; Не следва ли всеки един български гражданин да изпълни общественото си правомощие по чл. 205 НПК; Подлежи ли на критика поведението на П. и Х. или не; Какви са пределите на допустима критика срещу двама известни български журналисти, затаили информация срещу лице, което към момента се укрива от правосъдието и срещу което има повдигнати множество обвинения в престъпления от общ характер.

На пето място, в изложението към касационната жалба е визирано, че Софийски апелативен съд се е произнесъл в противоречие с практиката на ЕСПЧ по въпросите: 1. В условията на открит обществен дебат, в който се коментират теми от важно обществено значение, приоритетно спазването на личните права (чест, достойнство, добро име) ли е, или приоритетна е свободата на изразяване съгласно чл. 10, ал. 1 КЗПЧОС; 2. Допустимо ли е, когато политик или общественик цели да насочи общественото внимание към определени важни теми от обществения живот, да използва дори шокиращи и провокативни изразни средства; Противоправно ли се явява в този случай поведението му спрямо лицата, към които са насочени провокативните и шокиращи изрази.

Освен решения на ЕСПЧ, жалбоподателят сочи и решение № 204/12.06.2015 г. гр. д. № 7046/2014 г. на ВКС, IV г. о. и решение № 62/06.03.2012 г. по гр. д. № 1376/2011 г. на ВКС, IV г. о.

На шесто място, В. С. формулира въпроса: Следва ли да бъде инкриминирано като клевета деянието на лице, което е изнесло негативни факти относно друго лице, които факти е установено и потвърдено, че са истина, относно който се позовава на основание за допускане на касационно обжалване по чл. 280, ал. 1, т. 3 ГПК.

На последно място, жалбоподателят твърди, че по въпросите, свързани с определяне размера на обезщетението: 1. Следва ли съдът да съобрази обществената опасност на деянието, с което е осъществен съставът на деликта „клевета“, и причинения от него вредоносен резултат, с обстоятелството, че изнесените от деликвента факти и твърдения са били обществено известни, в това число и на пострадалите, преди обективиране на деянието; 2. Следва ли при определяне на размера на обезщетението за неимуществени вреди съдът да съобрази и обстоятелството, че информацията, изнесена от деликвента, вече е била публично огласена и възприета от пострадалите; 3. Следва ли по презумпция известните „публични личности“ да търпят по-висока степен на неимуществени вреди и следва ли на същите по презумпция да се определя по-високо обезщетение при претърпени

неимуществени вреди, решението на Софийски апелативен съд е очевидно неправилно и в противоречие с решение № 27/27.02.2020 г. по гр. д. № 2614/2019 г. на ВКС, III г. о., решение № 71/18.06.2020 г. по т. д. № 900/2019 г. на ВКС, II т. о., Решение Б. срещу България, № 3316/04, § 55, 19 април 2011 г.

Счита, че начинът на формиране и размерът на присъденото обезщетение е в противоречие и с принципите и разпоредбите на Резолюция 1577 от 4 октомври 2007 г. на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа „Към декриминализиране на клеветата“.

От насрещните страни е постъпил отговор, в който са изложени съображения за липса на основания за допускане на касационно обжалване и за неоснователност на жалбата.

Върховният касационен съд, състав на второ гражданско отделение, приема следното:

Касационната жалба е подадена в срока по чл. 283 ГПК срещу подлежащ на обжалване акт на въззивния съд и отговаря на изискванията на чл. 284 ГПК, поради което е процесуално допустима.

Допускането на касационно обжалване на въззивното решение е предпоставено от разрешаването на правен въпрос (материалноправен или процесуалноправен), който е обусловил правните изводи на съда по предмета на спора и по отношение на който са осъществени допълнителни предпоставки от кръга на визираните в ал. 1 на чл. 280 ГПК, както и при вероятна нищожност, недопустимост или очевидна неправилност на въззивното решение (чл. 280, ал. 2 ГПК). Съгласно дадените в ТР № 1/19.02.2010 г. по тълк. д. № 1/2009 г. на ОСГТК на ВКС, т. 1 разяснения задължение на касатора е да формулира обуславящия изхода на спора правен въпрос, който определя рамките, в които ВКС следва да селектира касационната жалба с оглед допускането ѝ до касационно разглеждане. Този въпрос следва да се изведе от предмета на спора и трябва да е от значение за решаващата воля на съда, но не и за правилността на съдебното решение, за възприемането на фактическата обстановка или за обсъждане на събраните доказателства. В съответствие с диспозитивното начало в гражданския процес ВКС може единствено да конкретизира и уточни поставения от касатора правен въпрос, но не може да го извежда от съдържанието на изложението, респ. от касационната жалба. Непосочването на такъв въпрос е достатъчно основание за недопускане на касационното обжалване при условията на чл. 280, ал. 1 ГПК. В т. 4 на тълкувателното решение е посочено, че точното прилагане на закона и развитието на правото по чл. 280, ал. 1, т. 3 ГПК формират общо правно основание за допускане на касационно обжалване, като правният въпрос от значение за изхода по конкретно дело, разрешен в обжалваното решение, е от значение за точното прилагане на закона, когато разглеждането му допринася за промяна на създадената поради неточно тълкуване съдебна практика, или за осъвременяване на тълкуването ѝ с оглед изменения в законодателството и обществените условия, а за развитието на правото, когато законите са непълни, неясни или противоречиви, за да се създаде съдебна практика по прилагането им или да бъде тя осъвременена предвид настъпили в законодателството и обществените условия промени.

Въз основа на така изложеното, настоящият съдебен състав на второ гражданско отделение на ВКС намира, че не са налице основания за допускане на касационно обжалване. Съображенията му за това са следните:

Въззивното решение е валидно и допустимо. В частност, същото е постановено по редовна искова молба, в която ясно и конкретно са изложени обстоятелствата, на които са основани исквете – кога и къде са извършени противоправните деяния от страна на ответника, в какво се състоят те, какви вреди са претърпели ищците. Това, от своя страна, изключва и допускане на касационно обжалване на основание чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК по въпроси №№ 1 и 2 от първата група въпроси, формулирани в изложението, тъй като Софийски апелативен съд не е действал в противоречие със съдебната практика. Не е налице това основание и относно третия въпрос от същата група, доколкото въззивният съд е приел и ясно е посочил, че в случая В. С. е извършил клевета спрямо ищците, назовавайки ги и сочейки ги за корумпирани.

Във връзка с горните три въпроса следва да се отбележи и че жалбоподателят не се е обосновал защо се позовава на разпоредбата на чл. 280, ал. 1, т. 3 ГПК, съобразно постановките на т. 4 от ТР № 1/19.02.2010 г. по тълк. д. № 1/2009 г. на ОСГТК на ВКС.

Относно втората група въпроси, настоящият съд намира следното:

Първият и вторият въпроси са поставени без да са взети предвид решаващите съображения, изложени в решението на въззивния съд, и поради това са неотнормирани и не попадат в приложното поле на чл. 280, ал. 1 ГПК. В случая последният е намерил, че на ищците е вменено извършването на престъплението подкуп (чл. 301 НК). Дали този му извод е правилен, не е предмет на разглеждане в производството по чл. 288 ГПК.

В тази връзка следва да се посочи, че корупцията не е самостоятелно престъпление; възможно е корупционното поведение да не е престъпление, както е възможно и конкретно корупционно действие или бездействие да осъществява състава на определено от закона престъпление – длъжностно присвояване, подкуп, търговия с влияние, общо престъпление по служба, стопанско престъпление и др. В този смисъл са и разпоредбите на чл. 3, ал. 1 (отм.) ЗПКОНПИ и чл. 3, ал. 1 от Закона за противодействие на корупцията. Във всички случаи, дори и когато не представлява престъпление, корупционното поведение е обществено неприемливо и морално укоримо.

Останалите въпроси от групата, както и следващият ги, който е в пряка връзка с тях, не могат да обусловят допускане на касационно обжалване, тъй като по тях не е аргументирано приложението на чл. 280, ал. 1, т. 3 ГПК, нито се констатира соченото противоречие с визираната от В. С. съдебна практика, съгласно която предмет на престъплението по чл. 147 НК могат да бъдат твърдения с конкретно съдържание, които носят информация за точно определено обстоятелство или явление, което е позорно, укоримо, недостойно от гледна точка на общоприетите морални разбирания, или съобщаване на обстоятелства, които обективно съдържат признаците на определено престъпление. В случая, по становище на настоящия съд, изнесените от В. С. по отношение на А. Х. и В. П. твърдения, че същите са корумпирани, са достатъчно конкретизирани, за да бъдат квалифицирани като клевета и да обусловят отговорността му по реда на избрания от ищците път на защита - чл. 45 ЗЗД.

Относно въпроса за пределите на поносимата от известните журналисти критика и следва ли известните журналисти да търпят по-широка граница на критика, В. С. не е аргументирал наличието на допълнителните предпоставки за допускане на касационно обжалване по чл.

280, ал. 1, т. 3 ГПК. Освен това този въпрос е формулиран с оглед становището на жалбоподателя, че спрямо журналистите е приложим по-висок праг на критичност, като в този смисъл са и разсъжденията на съда в атакуваното пред ВКС решение, където е прието, че по отношение на публичните личности, в частност политиците и журналистите, допустимата критика е с по-широки граници, т.е. те следва да понасят повече намеса в частноправната си сфера.

Групата въпроси, определени в изложението като „злободневни“, очевидно не покриват критериите на въпроси по смисъла на чл. 280, ал. 1 ГПК и са ирелевантни за производството по чл. 288 ГПК. Същите не са и обсъждани от въззивния съд и не са обусловили направените от него изводи.

Относно първият въпрос от следващата група настоящият съд намира, че същият е разрешен от въззивния съд в съответствие с практиката на ВКС, вкл. визираното от жалбоподателя решение № 62/06.03.2012 г. по гр. д. № 1376/2011 г., IV г. о., в което е прието, че свободата за изразяване на мнение не е безгранична – нейните граници са там, където започва уронването на честта и достойнството на друго лице. Следващият въпрос (въпроси) е неотносим към настоящия казус, където от значение са приети не използваните от С. изразни средства, а отправените клеветнически твърдения.

Въпросът дали следва да бъде инкриминирано като клевета деянието на лице, което е изнесло негативни факти относно друго лице, които факти е установено и потвърдено, че са истина, не може да обуслови касационно обжалване, тъй като е формулиран изцяло според защитната теза на жалбоподателя – че твърдяното от него отговаря на истината, а не според доказателствата по делото и приетото от въззивния съд.

Първите два въпроса от последната група въпроси не са относими към решаващите мотиви, изложени в решението на Софийски апелативен съд - че В. С. е извършил деликт, твърдейки, че П. и Х. са корумпирани. При тези изводи на съда не става ясно каква връзка с тях има внушеното чрез въпросите, че твърденията на жалбоподателя и изнесената от него информация вече са били публично известни и възприети от пострадалите. По последния въпрос от тази група също не следва да се допусне касационно обжалване, тъй като по него (както бе отразено по-горе), съдът е приел, че критиката срещу публични личности може да бъде в много по-широки граници. Това му разбиране е съобразено с установената практика на ВКС – напр. решение № 85/23.03.2012 г. по гр. д. № 1486/2011 г., IV г. о., решение № 50117/31.10.2022 г. по гр. д. № 7/2022 г., I г. о. и посочените в последното други решения. Същевременно тази практика е категорична, че и в тези хипотези критиката не трябва да пресича границите, визирани в чл. 39, ал. 2 КРБ; в противен случай може да бъде ангажирана отговорност за причинените вреди.

Относно определянето от съда на размера на дължимото обезщетение за неимуществени вреди, разпоредбата на чл. 52 ЗЗД урежда, че това става „по справедливост“. Основана на даденото с ППВС № 4/23.12.1968 г. задължително тълкуване, практиката по приложението на посочената разпоредба е трайна и непротиворечива. Според нея „справедливост“ по смисъла на закона не е абстрактно понятие, а то е свързано с преценката на конкретни обективно съществуващи и установени по делото обстоятелства. Справедливо по смисъла

на чл. 52 ЗЗД обезщетение означава да бъде определен от съда онзи точен паричен еквивалент на всички понесени от конкретното увредено лице болки, страдания и неудобства, които в своята цялост представляват конкретните неимуществени вреди. За да формира законосъобразно извод за конкретното проявление на претендираните неимуществени вреди, съдът следва да съпостави относимите обстоятелства, без да отдава изолирано или прекомерно значение на едни от тях за сметка на други, и при определяне на обезщетението по размер винаги да държи сметка за обществения критерий за справедливост, тъй като аналогични случаи следва да се обезщетяват равностойно.

В настоящия казус, при определяне на дължимото обезщетение, Софийски апелативен съд не се е отклонил от изискванията на закона, както и от установената съдебна практика.

Въззивното решение не е и очевидно неправилно, вкл. по отношение определения размер на обезщетенията. За да е налице очевидна неправилност на обжалвания съдебен акт като предпоставка за допускане на касационно обжалване, е необходимо неправилността да е съществена до такава степен, че да може да бъде констатирана от съда при самия прочит на съдебния акт, без да е необходимо запознаване и анализ на доказателства по делото. Очевидната неправилност е квалифицирана форма на неправилност, обусловена от наличието на видимо тежко нарушение на закона - материален или процесуален, или явна необоснованост. Решението би било очевидно неправилно, ако например законът е приложен в неговия обратен смисъл, или е приложена отменена или несъществуваща правна норма, или е явно необосновано като постановено в нарушение на научни и/или опитни правила или правилата на формалната логика. В конкретния казус не се откриват предпоставките за очевидна неправилност на въззивното решение, визирани по-горе. Същото не е постановено в грубо нарушение на материалния или процесуалния закон и не е явно необосновано.

Изложеното обуславя недопускане на касационно обжалване.

Ответниците по касационната жалба не са заявили искане за присъждане на разноски за производството пред ВКС, поради което съдът не им присъжда такива. След като в отговора на касационната жалба или до приключване на производството по чл. 288 ГПК не е направено изрично искане за присъждане на разноски, действията по представяне на списък по чл. 80 ГПК и на доказателства за направени разноски са ирелевантни (в този смисъл: определение № 58/24.03.2021 г. по гр. д. № 1658/2020 г. на ВКС, II г. о.).

Воден от изложеното, Върховният касационен съд, състав на второ гражданско отделение,

О П Р Е Д Е Л И:

НЕ ДОПУСКА касационно обжалване на решение № 920 от 23.06.2022 г. по гр. д. № 3789/2021 г. на Софийски апелативен съд.

Определението не подлежи на обжалване.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____